

Nr 185.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.; given Stockholms slott den 12 mars 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 12 mars 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg:

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under kapitalbudgeten, inrikesdepartementet, statens allmänna fastighetsfond, punkten 2, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1948/49 beräkna ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

Jag anhåller nu att till fortsatt behandling få upptaga hithörande spörsmål. I samband därmed torde jag få anmäla uppkomna frågor om anvisande av medel *dels* å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus, *dels ock* å riksstaten för nästa budgetår till om- och tillbyggnad av psykiatriska kliniken i Lund.

Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus.

Anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1947/48.

Renovering av paviljong m. m. vid S:t Lars sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 242 till 1945 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen (skrivelse nr 420) under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1945/46 till renovering av paviljong samt sanitära installationer i vissa personalbostadshus vid S:t Lars sjukhus i Lund tillhoppa 268 000 kronor. Medel för dessa arbeten hade tidigare av 1944 års riksdag uppförts å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 (propositionen nr 281; riksdagens skrivelse nr 453).

Genom beslut den 29 juni 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att för en kostnad av högst 268 000 kronor låta utföra arbetena i fråga.

I skrivelse den 1 september 1947 har *byggnadsstyrelsen* gjort framställning om anvisande av ytterligare medel för nämnda arbeten. Styrelsen har däri upplyst, att arbetena till en början utförts på entreprenad, men att styrelsen, sedan byggnadsentreprenören i november månad 1946 försatts i konkurs, nödgats övertaga desamma och slutföra dem i egen regi. Trots de merkostnader, som vore att förvänta genom byggnadsentreprenörens konkurs, hade det lyckats styrelsen att slutföra arbetena för en kostnad av 298 000 kronor, innebärande en merkostnad av endast 30 000 kronor. Sagda merkostnad vore att helt hänföra till den allmänna stegring av materialkostnader, arbetslöner och transportkostnader, som inträffat sedan arbetena kostnadsberäknades hösten 1943 och som för nämnda tidsintervall eljest uppskattades till ca 20 %, motsvarande i runt tal 54 000 kronor. Arbetena vore numera i stort sett slutförda, varför medel för täckande av merkostnaden, 30 000 kronor, borde anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Departementschefen. Mot byggnadsstyrelsens förslag har jag intet att erinra. Jag tillstyrker alltså, att för täckande av uppkomna merkostnader för de ifrågakommande byggnadsarbetena å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår anvisas ett belopp av 30 000 kronor.

Uppförande av nya ekonomibyggnader å arrendegården Hunnerup under S:t Lars sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 247 till 1946 års riksdag framlagt förslag medgav riksdagen (skrivelse nr 419), att investerings-

anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. finge tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna — i propositionen beräknade till 108 000 kronor — för uppförande av nya ekonomibyggnader å arrendegården Hunnerup under S:t Lars sjukhus i Lund. Medel för dessa arbeten hade tidigare av 1944 års riksdag uppförts å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 (propositionen nr 281; riksdagens skrivelse nr 453).

Genom beslut den 29 juni 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att för en kostnad — frånräknat visst bidrag av egendomens arrendator — av högst 108 000 kronor uppföra de nya ekonomibyggnaderna.

I skrivelse den 1 september 1947 har *byggnadsstyrelsen* anmält, att byggnadsarbetena vore under utförande och beräknades bliva helt slutförda under innevarande budgetår. Enligt av styrelsen med ledning av infortrade anbud verkställda beräkningar erfordrades numera härför ett belopp av 146 500 kronor, innebärande en merkostnad i förhållande till anvisade medel av 38 500 kronor.

Styrelsen har beträffande denna merkostnad anfört följande:

Redan vid den ursprungliga kostnadsberäkningen, som var uppgjord genom medicinalstyrelsens försorg, anförde byggnadsstyrelsen som sin åsikt, att denna syntes styrelsen vara för låg. Kostnaderna borde vid då rådande prisläge ha upptagits till 118 000 kronor i stället för 108 000 kronor. Arbetet med uppförandet av den nya ladugården har avsevärt fördröjts genom brist på arbetskraft. För att bibehålla de träarbetare, som sysselsätts med byggnadernas uppförande, har det varit nödvändigt att påbörja uppförandet av vagn- och redskapsskjul, innan rivning skett av den befintliga ladugården, som måste hysa djurbesättningen, tills dess den nya ladugården färdigställts. Härigenom har byggnadernas läge ändrats mot vad som från början avsetts, vilket medfört ökade kostnader för yttre ledningar och planeringsarbeten, varjämte grundläggningsarbetena något försvårats. Denna kostnadsökning uppskattas av styrelsen till i runt tal 8 500 kronor. Härtill kommer den allmänna stegring av materialkostnader, arbetslöner och transportkostnader, som inträffat sedan tidpunkten för byggnadsarbetenas kostnadsberäkning hösten 1943 och som för ifrågavarande tidsintervall kan uppskattas till ca 25 %, motsvarande i runt tal 27 000 kronor i förhållande till anslagna medel och 30 000 kronor i förhållande till den kostnadsberäkning, som enligt styrelsens mening borde ha legat till grund för anslaget beräknande.

Under hänvisning till det anförda har byggnadsstyrelsen hemställt, att det erforderliga tilläggsanslaget, 38 500 kronor, måtte anvisas å tilläggsstat för budgetåret 1947/48.

Departementschefen. Såsom framgår av vad byggnadsstyrelsen anfört ha de tidigare beräknade medlen för uppförande av nya ekonomibyggnader å arrendegården Hunnerup under S:t Lars sjukhus i Lund av olika anledningar, främst den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna, visat sig otillräckliga. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att i enlighet med styrelsens förslag ytterligare 38 500 kronor ställas till förfogande för arbetena. I samband härmed torde även medel böra anvisas för täckande av det belopp av 108 000 kronor, som jämlikt medgivande av 1946 års riksdag tagits i anspråk för arbetena av anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.

Det sammanlagda medelsbehovet skulle alltså uppgå till (38 500 + 108 000) 146 500 kronor, vilket belopp torde böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för löpande budgetår.

Uppförande av familjebostadshus vid S:ta Maria sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 242 till 1945 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen (skrivelse nr 420) under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1945/46 ett belopp av 372 000 kronor för uppförande av fyra personalbostäder vid vart och ett av Ryhovs sjukhus i Jönköping och S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg. Av beloppet avsågs för sistnämnda sjukhus en summa av 196 000 kronor.

Sedermera anvisade 1946 års riksdag (skrivelse nr 209) på därom i propositionen nr 177 framlagt förslag för budgetåret 1946/47 ytterligare 36 000 kronor för viss utvidgning av personalbostäderna vid S:ta Maria sjukhus.

Genom beslut den 29 juni 1945 och den 21 juni 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta uppföra personalbostäderna vid S:ta Maria sjukhus resp. utföra utvidgningen av bostäderna i fråga.

I skrivelse den 15 september 1947 har *byggnadsstyrelsen* — som i ärendet samrätt med medicinalstyrelsen — upplyst, att byggnadsarbetena då nyligen påbörjats och beräknades vara i stort sett slutförda under innevarande budgetår. Med ledning av ingångna entreprenadavtal och inkomna anbud beräknade styrelsen, att arbetena skulle kunna slutföras för en kostnad av 315 000 kronor, innebärande en merkostnad av 83 000 kronor.

Beträffande denna merkostnad har styrelsen anfört följande:

I det förslag, som låg till grund för anslagsäskandet till 1945 års riksdag, medtogos inga som helst kostnader för yttre arbeten, enär byggnadernas belägenhet då var obekant. Vid ärendets behandling i propositionen nr 242/1945 anförde föredragande departementschefen — med anledning av att byggnadsstyrelsen i utlåtande den 6 februari 1945 framhållit, att till de beräknade kostnaderna komme ytterligare kostnader för utvändiga ledningar, vägar och planeringsarbeten — att nämnda arbeten enligt vad från medicinalstyrelsen under hand upplysts till största delen beräknades kunna utföras med arbetskraft, som vederbörande sjukhus ställde till förfogande, varför kostnaderna härför syntes kunna rymmas inom den av medicinalstyrelsen beräknade kostnadsramen. I anslutning härtill ha sålunda inga medel anvisats för utförande av utvändiga ledningar, vägar och planeringsarbeten. Kostnaderna för dessa arbeten beräknas enligt inkomna anbud uppgå till sammanlagt 33 000 kronor. Medicinalstyrelsen har numera meddelat byggnadsstyrelsen, att patientarbetskraft icke kan påräknas för dessa arbeten.

Aterstoden av merkostnaden har uppstått genom den sedan tidpunkten för kostnadsberäkningens utförande, hösten 1944, inträffade allmänna stegringen av materialkostnader, arbetslöner och transportkostnader. Denna allmänna kostnadsstegring kan enligt styrelsens beräkningar för ifrågavarande tidsintervall uppskattas till ca 22 %, motsvarande i runt tal 50 000 kronor.

Under hänvisning till det anförda har byggnadsstyrelsen hemställt, att å tilläggsstat för innevarande budgetår måtte anvisas ett tilläggsanslag av 83 000 kronor för ifrågavarande personalbostadshus.

Departementschefen. Såsom framgår av det anförda medtogos vid beräklandet av kostnaderna för de nu ifrågakvarande bostadshusen vid S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg inga kostnader för yttre arbeten. Anledningen härtill var, att man räknade med att dessa arbeten till största delen skulle kunna utföras med patientarbetskraft. Emellertid har det numera visat sig, att sådan arbetskraft icke är att tillgå. Medel måste därför anvisas för de yttre arbetena. Vidare har den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna medfört, att de tidigare beräknade kostnaderna visat sig otillräckliga. Medelsbehovet för de yttre arbetena ha av byggnadsstyrelsen beräknats till 33 000 kronor och merkostnaden på grund av byggnadskostnadernas stegring till 50 000 kronor. Mot dessa beräkningar torde intet vara att erinra. Jag tillstyrker alltså, att ytterligare (33 000 + 50 000) 83 000 kronor ställas till förfogande för de nu ifrågakvarande bostadshusen. Beloppet torde böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Anslag för budgetåret 1948/49.

Renovering och tillbyggnad av Mariebergs sjukhus.

Frågan har senast behandlats i propositionen nr 244 till 1947 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 352).

På därom av Kungl. Maj:t i propositionen nr 216 till 1941 års riksdag framlagt förslag beslöt riksdagen (skrivelse nr 276), att vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn skulle utföras om- och nybyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av 1 891 100 kronor. Ifrågakvarande arbeten utgjorde två etapper i en för riksdagen framlagd plan över erforderliga byggnadsarbeten vid sjukhuset. För påbörjande av dessa byggnadsetapper anvisade samma riksdag under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för budgetåret 1941/42 ett belopp av 1 000 000 kronor.

Sedan Kungl. Maj:t härefter uppdragit åt byggnadsstyrelsen att inkomma med detaljerade byggnadsförslag beträffande de i nyssnämnda etapper ingående arbetena, framlade medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen i skrivelse den 15 november 1943 en reviderad plan över de byggnadsarbeten vid sjukhuset, som ansågos böra komma till utförande inom den närmaste tiden. Dessa arbeten, för vilka närmare redogöres i propositionen nr 84 till 1944 års riksdag, skulle draga en sammanlagd kostnad av 2 550 000 kronor. Utöver tidigare anvisade medel, 1 000 000 kronor, skulle således för dessa arbeten erfordras ytterligare 1 550 000 kronor.

I den sistnämnda propositionen föreslogs, att riksdagen måtte besluta, att vid Mariebergs sjukhus skulle i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen förordad förslag verkställas om- och nybyggnadsarbeten m. m. för en beräknad kostnad av högst 2 550 000 kronor samt att härför finge disponeras förenämnda av 1941 års riksdag anvisade medel å 1 000 000 kronor.

Sedan riksdagen (skrivelse nr 422) bifallit Kungl. Maj:ts framställning i ämnet, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1944 åt byggnads-

styrelsen att låta verkställa ifrågavarande om- och nybyggnadsarbeten m. m., varvid styrelsen skulle äga att för arbetenas påbörjande disponera 1 000 000 kronor.

För fortsättande av ifrågavarande första etapp av arbetena vid sjukhuset anvisade 1945 års riksdag (skrivelse nr 420) på därom av Kungl. Maj:t i propositionen nr 242 framlagt förslag för budgetåret 1945/46 ett belopp av 1 000 000 kronor. Detta belopp skulle jämväl få disponeras för bestridande av de till 47 200 kronor beräknade kostnaderna för vissa omläggningsarbeten inom den elektriska distributionen vid sjukhuset, varom särskilt förslag framlagts av medicinalstyrelsen.

I skrivelse den 22 oktober 1945 hemställde medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen, att för slutförande under budgetåret 1946/47 av den första byggnadsetappen måtte anvisas återstoden av det för arbetena beräknade medelsbehovet eller (550 000 + 47 200) 597 200 kronor. Styrelserna föreslogo vidare, att i en andra byggnadsetapp, avsedd att igångsättas under budgetåret 1946/47 och slutföras under budgetåret 1947/48, skulle ingå följande om- och nybyggnadsarbeten, för vilka följande kostnader upptagits i propositionen nr 216 till 1941 års riksdag, nämligen

ombyggnad av paviljongerna 5 och 6	397 700	
» » » 8 och 9	394 700	
utvändiga arbeten m. m. för dessa byggnader	100 000	892 400
ombyggnad av arbetspaviljong 10	9 700	
» » öppendörrpaviljong 11 för män	13 600	
» » » 12 » kvinnor	43 000	
utvändiga arbeten och diverse för dessa byggnader	9 000	75 300
nybyggnad av bostadshus för två läkare		106 000
		<hr/>
		Summa kronor 1 073 700

Enär sedan april 1941, då de angivna kostnaderna beräknats, prisstegringen uppgått till 15 %, skulle kostnaderna vid prisläget i oktober 1945 belöpa sig till 1 235 000 kronor. Härav borde enligt styrelsernas mening för budgetåret 1946/47 anvisas ett belopp av 500 000 kronor. Styrelserna hemställde härjämte, att för uppförande av en nybyggnad för den gifta maskinistpersonalen, avsedd att ersätta två till köksbyggnaden förlagda bostadslägenheter för denna personal, måtte anvisas ett belopp av 55 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1946/47 beräknades alltså av styrelserna till (597 200 + 500 000 + 55 000) 1 152 200 kronor eller i runt tal 1 150 000 kronor.

Styrelsernas skrivelse anmäldes i propositionen nr 177 till 1946 års riksdag. Med bifall till Kungl. Maj:ts däri framlagda förslag beslöt riksdagen (skrivelse nr 209), att vid Mariebergs sjukhus skulle såsom en andra etapp verkställas om- och nybyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 1 235 000 kronor. Härjämte anvisade riksdagen för budgetåret 1946/47 för slutförande av de till den första byggnadsetappen hörande arbetena, för på-

börjande av den andra etappens arbeten samt för maskinistbostaden tillhopa 1 150 000 kronor.

Genom beslut den 21 juni 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i sistnämnda proposition förordats för en kostnad av högst 1 290 000 kronor låta utföra andra etappen av byggnadsarbetena vid sjukhuset, ändring av maskinistbostäderna däri inbegripen. Vidare föreskrev Kungl. Maj:t, att byggnadsstyrelsen under budgetåret 1946/47 skulle äga disponera dels högst 555 000 kronor för nämnda etapp, dels ock högst 597 200 kronor för slutförande av första byggnadsetappen vid sjukhuset.

I skrivelse den 16 december 1946 hemställde vidare medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen om anvisande för budgetåret 1947/48 av återstoden av det för andra byggnadsetappen beräknade medelsbehovet eller (1 290 000 — 555 000) 735 000 kronor. Styrelserna föreslogo härjämte, att i en tredje byggnadsetapp, avsedd att igångsättas under budgetåret 1947/48, skulle ingå följande om- och nybyggnadsarbeten, för vilka följande kostnader upptagits i propositionen nr 216 till 1941 års riksdag, nämligen

nytt ångpannehus jämte utvändiga arbeten och diverse för byggnaden	958 300
uppsyningsmansbostad	9 100
paviljong 15 jämte utvändiga arbeten och diverse för byggnaden (284 200 + 19 000)	303 200
paviljong 13	148 000
» 14	236 400
omändringar av personalbostadshus; samlingsal m. fl.; planeringar kring byggnader; promenadgårdsstängsel; återstående utvändiga arbeten	305 700
	<hr/>
	Summa kronor 1 960 700

Styrelserna framhöllo, att prisstegringen sedan april 1941, då de angivna kostnaderna beräknats, kunde genomsnittligt upptagas till 20 %, varigenom en betydande kostnadsstegring uppstode. Emellertid kunde å andra sidan på grund därav, att nybyggnaden av ångpannecentralen av vissa skäl kunde väsentligt begränsas, en kostnadsminskning förutses, som överslagsvis motsvarade en minskning av förenämnda kostnadsstegring till omkring 15 %. Kostnaderna för den tredje byggnadsetappen syntes sålunda kunna uppskattas till 1 960 700 kronor jämte 15 % därå, eller alltså till i runt tal 2 250 000 kronor. Härav borde för budgetåret 1947/48 anvisas 1 000 000 kronor.

Styrelsernas sistnämnda skrivelse anmäldes i propositionen nr 244 till 1947 års riksdag. Däri föreslogs, att för fortsättande av den andra byggnadsetappen för budgetåret 1947/48 skulle anvisas 500 000 kronor. Vidare föreslogs, att vid sjukhuset såsom en tredje etapp skulle verkställas om- och nybyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av 2 250 000 kronor samt att för påbörjande av denna etapp för budgetåret 1947/48 skulle anvisas 600 000 kronor.

Sedan riksdagen (skrivelse nr 352) bifallit Kungl. Maj:ts förslag, uppdrog

Kungl. Maj:t genom beslut den 27 juni 1947 åt byggnadsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i sistnämnda proposition förordats för en kostnad av högst 2 250 000 kronor låta utföra den tredje etappen av byggnadsarbetena vid sjukhuset. Vidare föreskrev Kungl. Maj:t, att styrelsen under budgetåret 1947/48 skulle äga disponera dels högst 400 000 kronor för nämnda etapp, dels ock högst 300 000 kronor för fullföljande av andra byggnadsetappen vid sjukhuset.

I skrivelse den 15 september 1947 har *byggnadsstyrelsen* — som i ärendet samrått med medicinalstyrelsen — anfört följande beträffande den första byggnadsetappen vid sjukhuset:

Fullföljandet av den första byggnadsetappen har numera forskridit så långt, att byggnadsstyrelsen, såvitt icke ytterligare väsentliga stegringar av material- och arbetskostnader komma att uppstå, anser sig våga räkna med att byggnadsetappen skall kunna slutföras för en kostnad av 3 085 000 kronor, innebärande en merkostnad av 487 800 kronor i förhållande till hittills till förfogande ställda medel eller 2 597 200 kronor. Den allmänna stegring av kostnaderna för material, arbetslöner och transporter, som inträffat sedan ifrågavarande arbeten hösten 1943 kostnadsberäknades, har enligt styrelsens beräkningar uppgått till i genomsnitt cirka 15 % under nu ifrågavarande tidsintervall, motsvarande i runt tal 390 000 kronor. Utöver dessa merkostnader har styrelsen vid beräkningen av den slutliga kostnaden för första byggnadsetappen medräknat *dels* ett belopp av 80 000 kronor för anordnande av hissar i paviljong 1—7—4, *dels* ett belopp av 17 800 kronor för utförande av vissa ytterligare inredningsarbeten inom kyrksalen i samma paviljong, vilka bliva nödvändiga till följd av utökningar av den intilliggande insulinavdelningen.

I fråga om den andra etappen har byggnadsstyrelsen yttrat följande:

Av de i den andra byggnadsetappen ingående byggnadsarbetena ha hittills endast utförts maskinistbostaden, för vilken kostnaderna kunnat hållas inom ramen för anslagna medel, samt ett bostadshus för två läkare, det senare i april 1944 kostnadsberäknat till 106 000 kronor. För övriga i andra etappen ingående arbeten, vilka ännu icke påbörjats, beräknar byggnadsstyrelsen numera den allmänna kostnadsstegringen uppgå till ca 30 %. Totalkostnaden för sagda etapp torde sålunda enligt styrelsens beräkningar vid nu rådande prisläge kunna uppskattas till

för maskinistbostaden	55 000
för bostadshus för läkare 106 000 + pristillägg 15 %	122 000
för övriga arbeten (1 073 700 — 106 000) 967 700 + <u>pristillägg 30 %</u>	1 258 000
	Summa kronor 1 435 000

Då huvudparten av arbetena ännu icke påbörjats, torde med hänsyn till ett sannolikt fortskridande av den allmänna kostnadsstegringen ytterligare merkostnader av f. n. obekant storlek vara att förvänta. Tills vidare räknar byggnadsstyrelsen emellertid med att kostnaderna för den andra etappen skola kunna hållas inom den beräknade kostnadsramen av 1 435 000 kronor. Då hittills anslagna medel uppgå till 855 000 kronor, erfordras för fullföljandet av den andra byggnadsetappen ett belopp av (1 435 000 — 855 000) 580 000 kronor, vilket belopp helt torde böra anvisas för budgetåret 1948/49.

Vad slutligen angår den tredje etappen har byggnadsstyrelsen räknat med att före utgången av nästa budgetår behöva disponera 1 000 000 kronor för de i etappen ingående arbetena, varför styrelsen ansett, att ytterligare (1 000 000 — 400 000) 600 000 kronor borde anvisas för budgetåret 1948/49.

Med hänvisning till det anförda har styrelsen hemställt, att för arbetena vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn för nästa budgetår måtte anvisas (487 800 + 580 000 + 600 000) 1 667 800 kronor.

Vidare har *medicinalstyrelsen* i skrivelse den 25 februari 1947 framlagt förslag om uppförande av en ny vårdpaviljong vid sjukhuset. Styrelsen har härom anført i huvudsak följande:

Det har under de pågående om- och tillbyggnadsarbetena vid sjukhuset visat sig synnerligen svårt att utrymma de avdelningar, som skola ombyggas, och dessa svårigheter ha endast i ringa grad minskats genom det överförande till det förutvarande flyktinglägret i Ribbingelund av 50 manliga patienter, som Kungl. Maj:t genom beslut den 30 augusti 1946 medgivit. Medicinalstyrelsen, byggnadsstyrelsen och sjukhusledningen ha därför upptagit den frågan till behandling, huru ökade evakueringsmöjligheter skulle kunna skapas, och därvid har man enats om att den enda radikala lösningen är uppförandet omedelbart och innan ytterligare vårdavdelningar tagas i arbete av en ny, högvärdig vårdpaviljong vid sjukhuset. Medicinalstyrelsen har för sin del därvid tagit stor hänsyn till det förhållandet, att sjukhuset trots de beslutade, omfattande renoveringarna dock icke får erforderligt antal mindre avdelningar, lämpade för en mera intensiv terapi, d. v. s. av den typ, som statens sjukhusutredning framhållit böra ingå i sinnessjukhusens utrustning.

Ritningar till en dylik paviljong med tre vårdavdelningar om vardera 24 vårdplatser ha med anledning härav uppgjorts av styrelsens arkitekt Hakon Ahlberg. I yttrande den 9 februari 1948 har direktionen för sjukhuset instämt i sjukhuschefen Wennerholms yttrande, enligt vilket förslaget vore synnerligen tilltalande och lämpligt ur alla synpunkter. Sjukhuschefen liksom personalföreningen önskade dock få några smärre utrymmen i källaren inredda till förråd, ett önskemål som vid huvudritningarnas utarbetande skall tillgodoses.

Medicinalstyrelsen har vidare föreslagit, att kostnaderna för den nya paviljongen skulle bestridas av de medel, som — sedan pågående arbeten av första och andra etapperna slutförts och därvid uppkomna merkostnader täckts — stode till byggnadsstyrelsens förfogande samt komme att anvisas med anledning av byggnadsstyrelsens förenämnda skrivelse den 15 september 1947.

Byggnadsstyrelsen har i yttrande till medicinalstyrelsen beräknat kostnaderna för uppförande av paviljongen enligt de av Ahlberg uppgjorda ritningarna till 1 450 000 kronor. Härjämte erfordrades för uppförandet av paviljongen viss utbyggnad av värmecentralen vid sjukhuset, vilken på grundval av en av Hugo Theorells ingenjörbyrå i ärendet gjord utredning kostnadsberäknats till 160 000 kronor.

Med stöd av det anförda har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva sådan utvidgning och ändring av renoveringsförslaget för Mariebergs sjukhus i Kristinehamn, att en ny vårdpaviljong finge uppföras vid sjukhuset i huvudsaklig anslutning till de av Ahlberg upprättade ritningarna och i samband därmed finge vidtagas viss komplette-

ring av ångpanneanläggningen, samt att de medel, som redan anvisats för andra och tredje etapperna vid sjukhuset eller på grund av byggnadsstyrelsens skrivelse den 15 september 1947 komme att anvisas härför, intill ett belopp av högst 1 610 000 kronor finge disponeras för nämnda arbeten.

Departementschefen. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen ha de tidigare av riksdagen anvisade medlen på sammanlagt 2 597 200 kronor för den första etappen av om- och nybyggnadsarbetena vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn visat sig otillräckliga. Anledningen härtill är den allmänna stegring av byggnadskostnaderna, som inträffat sedan dessa arbeten kostnadsberäknades. Då jag icke funnit något att erinra mot byggnadsstyrelsens beräkning av den härigenom uppkomna merkostnaden, tillstyrker jag, att för ifrågavarande etapp anvisas ytterligare 390 000 kronor. Jag har icke heller något att erinra mot att 17 800 kronor anvisas för vissa ytterligare inredningsarbeten inom kyrksalen i paviljongen 1—7—4. Vad vidare angår hissarna i denna paviljong vill jag erinra om att frågan härom underställdes 1947 års riksdag i propositionen nr 244. Jag uttalade däri, att det syntes mig uppenbart, att hissar borde anordnas vid en sådan genomgripande ombyggnad, varom här vore fråga och som bl. a. innebure, att paviljongen påbyggdes med en våning till tre våningar. Då emellertid utredningen i frågan icke var slutförd vid tidpunkten för propositionens avlåtande till riksdagen, förordade jag, att det skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta i ärendet, varvid kostnaderna för hissarna borde få bestridas från de medel, som redan anvisats eller då äskades för om- och nybyggnadsarbetena vid sjukhuset. Här emot framställdes ingen erinran från riksdagens sida. Genom beslut den 5 december 1947 uppdrog härefter Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att, med anlåtande av de medel, som styrelsen ägde disponera för arbetena vid sjukhuset, för en kostnad av högst 80 000 kronor låta anordna två hissar inom paviljongen. I enlighet härmed bör nu för dessa hissar anvisas nämnda belopp. Sammanlagt skulle alltså för första byggnadsetappen vid sjukhuset för nästa budgetår anvisas (390 000 + 17 800 + 80 000) 487 800 kronor.

Vad beträffar de två senare etapperna av arbetena vid sjukhuset, vilka beslutats av 1946 och 1947 års riksdagar och bl. a. omfatta ombyggnad av ett flertal paviljonger, har medicinalstyrelsen nu framhållit, att det visat sig vara förenat med mycket stora svårigheter att bereda plats för de patienter, som måste evakueras under ombyggnadsarbetena. Dessa svårigheter hade endast i ringa grad minskats därigenom, att flyktinglägret i Ribbingelund tagits i anspråk för ändamålet. För att anskaffa ökade evakueringsmöjligheter har styrelsen därför föreslagit att, innan ombyggnaden av de befintliga paviljongerna påbörjades, en ny paviljong med 72 vårdplatser skulle uppföras vid sjukhuset. För egen del anser jag mig böra tillstyrka detta förslag. Den nya paviljongen är nämligen icke endast erforderlig för att bereda plats för de patienter, som under pågående ombyggnadsarbeten måste flyttas över från andra avdelningar. Sedan paviljongen fyllt denna primära uppgift, skulle

den dessutom på längre sikt bliva ett värdefullt tillskott till det samlade platsantalet inom den statliga sinnessjukvården, där platsbehovet är synnerligen trängande. Jag vill vidare nämna, att jag under hand erhållit den upplysningen, att paviljongen låter sig väl infoga i den befintliga organisationen vid sjukhuset. Mot de föreliggande ritningarna till paviljongen, vilka upprättats med ledning av de förslag, som framlagts av statens sjukhusutredning av år 1943 såsom resultatet av dess undersökningar rörande den lämpligaste planläggningen av olika vårdavdelningar vid sinnessjukhusen, har jag intet att erinra. Ej heller de till 1 610 000 kronor beräknade kostnaderna för paviljongen och den erforderliga utbyggnaden av värmecentralen föranleda någon erinran från min sida.

I avvaktan på färdigställandet av nyssnämnda paviljong torde de ännu icke påbörjade arbetena inom den andra etappen samt tredje etappens arbeten böra anstå. De medel, som av riksdagen anvisats för dessa etapper, torde, i den mån de icke utnyttjats, i stället böra användas för den nya paviljongen. Av de för den andra etappen anvisade medlen, tillhoppa 1 055 000 kronor, ha sammanlagt 177 000 kronor tagits i anspråk för uppförande av maskinistbostad och bostadshus för läkare. Återstående medel för denna etapp utgöra alltså (1 055 000 — 177 000) 878 000 kronor. Det för den tredje etappen anvisade beloppet av 600 000 kronor har ännu icke till någon del utnyttjats. Sammanlagt skulle alltså finnas disponibla (878 000 + 600 000) 1 478 000 kronor. Jag föreslår, att riksdagens medgivande inhämtas att få använda sistnämnda belopp för den nya paviljongen. Med anvisande av de återstående medlen för paviljongen torde kunna anstå till ett kommande budgetår.

Ombyggnad av Birgittas sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 177 till 1946 års riksdag framlagt förslag beslöt riksdagen (skrivelse nr 209), att vid Birgittas sjukhus i Vadstena skulle i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen nr 242 till 1945 års riksdag framlagt förslag i en första etapp utföras om- och nybyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 4 150 000 kronor. Av detta belopp anvisade riksdagen under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1946/47 1 000 000 kronor.

Genom beslut den 21 juni 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra ifrågavarande om- och nybyggnadsarbeten samt föreskrev, att styrelsen för ändamålet under budgetåret 1946/47 skulle äga disponera högst sistnämnda belopp.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 244 till 1947 års riksdag anvisade vidare riksdagen (skrivelse nr 352) under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1947/48 ett belopp av 1 300 000 kronor för arbetenas fullföljande.

Genom beslut den 27 juni 1947 föreskrev härefter Kungl. Maj:t, att byggnadsstyrelsen under budgetåret 1947/48 för arbetena skulle äga disponera högst 800 000 kronor.

I skrivelse den 15 september 1947 har *byggnadsstyrelsen* — som i ärendet samrått med medicinalstyrelsen — meddelat, att uppförandet av panncentral och ekonomibyggnad jämte väg- och ledningsarbeten påginge samt att arbetena beräknades kunna bedrivas i sådan takt, att för nästa budgetår ett ytterligare medelsbehov av 1 500 000 kronor komme att föreligga. Styrelsen har därför hemställt, att detta belopp måtte anvisas för budgetåret 1948/49.

Departementschefen. Mot byggnadsstyrelsens förslag har jag i och för sig intet att erinra. Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen ha emellertid av de av 1947 års riksdag anvisade medlen för ombyggnad av Birgittas sjukhus i Vadstena 500 000 kronor ännu icke ställts till byggnadsstyrelsens förfogande. Den för nästa budgetår erforderliga anvisningen av ytterligare medel för ifrågavarande byggnadsföretag kan därför begränsas till (1 500 000 — 500 000) 1 000 000 kronor.

Renoveringsarbeten vid Ulleråkers sjukhus.

Frågan har senast behandlats i propositionen nr 244 till 1947 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 352).

I propositionen nr 68 till 1936 års riksdag redovisades utförligt en av medicinalstyrelsen med skrivelse den 12 februari 1935 framlagd plan för en fullständig renovering av Ulleråkers sjukhus i Uppsala. Genomförandet av denna plan har uppdelats i tre etapper.

Av 1936 års riksdag (propositionen nr 68; riksdagens skrivelse nr 318) beslöts sålunda, att såsom en första etapp av sjukhusets renovering skulle verkställas följande arbeten, nämligen dels anläggande av en ny ångcentral jämte ombyggnad av vattenverket, dels ock uppförande av fem bostadshus för sjukvårdspersonalen.

Vid 1939 års lagtima riksdag (propositionen nr 256; riksdagens skrivelse nr 413) beslötos vidare såsom en andra etapp i sjukhusets renovering uppförande av läkarbostad, utförande av ledningsarbeten i köksbyggnaden, anordnande av lokaler för bageri och tvätt, ändring av gamla snickarverkstaden till bostadsrum, vissa ändringar av målarverkstaden, uppförande av ny snickarverkstad, inledande av vatten- och avloppsledningar i de söder om sjukhuset belägna personalbostäderna, avhjälpande av vissa med sjukhusets svinstall förenade hygieniska olägenheter, desinfektionsanläggning, vissa utvändiga ledningar, reningsverk för avlopp samt vissa elektriska anläggningar, maskinell utrustning och utvändiga kablar m. m.

För de nu nämnda båda etapperna av sjukhusets renovering ha av 1936, 1937, 1938, 1939, 1941 och 1946 års riksdagar anvisats (1 000 000 + 524 000 + 471 000 + 900 000 + 440 000 + 118 000) 3 453 000 kronor.

Av de i den förenämnda planen för sjukhusets renovering upptagna arbetena återstod härefter som en tredje etapp renoveringen av administrationsbyggnaderna och sjukpaviljongerna. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 21 juni 1940 uppdragit åt medicinalstyrelsen att i samråd med byggnads-

styrelsen verkställa överarbetning av denna etapp av renoveringsplanen, framlade medicinalstyrelsen i skrivelse den 18 februari 1947 förslag till uppförande vid sjukhuset av en ny vårdpaviljong för omkring 200 patienter, vilken närmast var avsedd för att omhändertaga de patienter, som måste evakueras från de redan befintliga paviljongerna vid sjukhuset under dessas ombyggnad. Medicinalstyrelsens förslag förelades 1947 års riksdag i propositionen nr 244. Med bifall till Kungl. Maj:ts däri framlagda förslag beslöt riksdagen (skrivelse nr 352), att vid sjukhuset skulle uppföras en ny vårdpaviljong för en beräknad kostnad av 2 200 000 kronor. Härav anvisade riksdagen under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1947/48 ett belopp av 600 000 kronor.

Genom beslut den 27 juni 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att för en kostnad av högst 2 200 000 kronor låta uppföra paviljongen samt föreskrev, att styrelsen för ändamålet under budgetåret 1947/48 skulle äga disponera högst 600 000 kronor.

I skrivelse den 12 januari 1948 har *byggnadsstyrelsen* — som i ärendet samrätt med medicinalstyrelsen — anfört, att styrelsen beräknade, att därest byggnads- och arbetstillstånd erhöles, uppförandet av den nya paviljongen skulle kunna påbörjas under våren 1948 och att arbetena skulle kunna så bedrivas, att byggnaden bleve färdig till hösten 1949. Återstoden av den beräknade kostnaden för paviljongen borde under denna förutsättning ställas till styrelsens disposition med förslagsvis 1 000 000 kronor under budgetåret 1948/49 och 600 000 kronor under budgetåret 1949/50. I enlighet härmed har styrelsen hemställt, att för nästa budgetår för ändamålet måtte anvisas ett belopp av 1 000 000 kronor.

Departementschefen. Mot byggnadsstyrelsens förslag har jag intet att erinra. Jag tillstyrker alltså, att för den nya paviljongen vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala för nästa budgetår anvisas ytterligare 1 000 000 kronor.

Ombyggnads- och utvidgningsarbeten vid Furunäsets sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 242 till 1945 års riksdag framlagt förslag beslöt riksdagen (skrivelse nr 420), att vid Furunäsets sjukhus vid Piteå skulle i enlighet med av chefen för socialdepartementet i propositionen nr 281 till 1944 års riksdag förordat förslag verkställas ombyggnads- och utvidgningsarbeten för en sammanlagd kostnad av högst 1 723 800 kronor. Av detta belopp avsågos 990 000 kronor för uppförande av en ny paviljong, 668 800 kronor för ombyggnad av huvudbyggnaden och 65 000 kronor för reparationer å huvudbyggnaden. För påbörjande av arbetena anvisade riksdagen under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1945/46 ett belopp av 500 000 kronor.

Genom beslut den 29 juni 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta verkställa ifrågavarande ombyggnads- och utvidgningsarbeten, därvid styrelsen skulle ha att beakta vad föredragande departementschefen an-

fört rörande en undersökning av möjligheterna att vidtaga sådana förenklingar beträffande nybyggnadens uppförande, som kunde ifrågakomma utan att därigenom underhållskostnaden nämnvärt fördrades eller vårdplatsernas beskaffenhet försämrades. Tillika föreskrevs, att styrelsen för utförande av nämnda arbeten under budgetåret 1945/46 skulle äga disponera högst 500 000 kronor.

För fullföljande av arbetena anvisade vidare 1946 års riksdag (propositionen nr 177; riksdagens skrivelse nr 209) för budgetåret 1946/47 ett belopp av 600 000 kronor under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sjuksjukhus m. m.

I skrivelse den 1 mars 1948 har *byggnadsstyrelsen* gjort framställning om anvisande av ytterligare 250 000 kronor för ifrågavarande arbeten. Styrelsen har därvid anfört följande:

Av de ny- och ombyggnadsarbeten, vilka byggnadsstyrelsen erhållit uppdrag att utföra, ha hittills påbörjats arbetena med uppförandet av en ny paviljong. Detta arbete igångsattes under våren 1946 men har sedan hösten samma år legat nere på grund av materialbrist. Sedan materialförsörjningen numera tryggats, är det styrelsens avsikt att under april månad 1948 återupptaga arbetet, som torde kunna i huvudsak slutföras under innevarande kalenderår. De slutliga kostnaderna för paviljongen med därtill hörande arbeten i pannhuset kunna ännu icke överblickas men torde enligt styrelsens beräkningar uppgå till minst 1 250 000 kronor, innebärande ett av prisstegringar, uppehåll i arbetet m. m. föranlett ökat medelsbehov av 150 000 kronor utöver tidigare anvisade belopp. Då dessutom arbetena med ombyggnad av huvudbyggnaden troligen komma att igångsättas under första halvåret 1949, erfordras jämväl anslag för dessa arbetens påbörjande. Styrelsen beräknar det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår för ifrågavarande arbeten till 250 000 kronor.

Departementschefen. Byggnadsstyrelsens förslag föranleder ingen erinran från min sida. Jag tillstyrker sålunda, att för fullföljande av ombyggnads- och utvidgningsarbetena vid Furunäsets sjukhus vid Piteå för nästa budgetår anvisas ytterligare 250 000 kronor.

Renovering och ombyggnad av köks- och tvättbyggnaden vid S:t Jörgens sjukhus.

Med bifall till två vid 1945 års riksdag väckta likalydande motioner (I: 348 och II: 547) anvisade riksdagen (skrivelse nr 420) för budgetåret 1945/46 under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. ett belopp av 675 000 kronor för renovering och ombyggnad av köks- och tvättbyggnaden vid S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg. Anslag för ändamålet hade tidigare av 1944 års riksdag uppförts å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 (propositionen nr 281; riksdagens skrivelse nr 453).

Genom beslut den 29 juni 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att för en kostnad av högst 675 000 kronor låta utföra ifrågavarande arbeten.

I skrivelse den 1 september 1947 har *byggnadsstyrelsen* anmält, att arbe-

tena vore under utförande och hade fortskridit så långt, att det vore möjligt att överblicka de slutliga kostnaderna. Därest inga mera betydande kostnadsstegringar under den kvarvarande byggnadstiden vore att förvänta, syntes de slutliga kostnaderna enligt styrelsens beräkningar komma att uppgå till 756 000 kronor, motsvarande en merkostnad av 81 000 kronor i förhållande till anvisade medel. Denna merkostnad vore helt att hänföra till den allmänna stegring av kostnaderna för material, arbetslöner och transporter, som inträffat sedan arbetena i januari 1945 kostnadsberäknats och som under ifrågavarande tidsintervall uppginge till ca 15 %.

Under hänvisning till det anförda har byggnadsstyrelsen hemställt, att för nästa budgetår för arbetena måtte anvisas ett tilläggsanslag av 81 000 kronor.

Departementschefen. På grund av den allmänna stegringen av byggnads-kostnaderna har den tidigare beräknade kostnadsramen för renoveringen och ombyggnaden av köks- och tvättbyggnaden vid S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg icke kunnat hållas. Ytterligare medel måste därför ställas till förfogande för arbetena. Då jag icke har något att erinra mot byggnadsstyrelsens beräkning av den uppkomna merkostnaden, tillstyrker jag, att för arbetena anvisas ytterligare 81 000 kronor.

Uppförande av läkarbostäder vid statens sinnessjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 177 till 1946 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen (skrivelse nr 209) under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1946/47 ett belopp av 200 000 kronor till uppförande av läkarbostäder vid statens sinnessjukhus. För dessa läkarbostäder, vilka skulle uppföras vid Sundby, S:t Lars, S:ta Maria, Restads, Källshagens och Sätters sjukhus, hade tidigare av 1944 års riksdag (propositionen nr 281; riksdagens skrivelse nr 453) å allmän beredskapsstat III för budgetåret 1944/45 uppförts ett anslag på samma belopp.

Genom beslut den 21 juni 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att för en kostnad av högst 34 000 kronor låta uppföra läkarbostaden vid Sätters sjukhus samt åt byggnadsstyrelsen att för en kostnad av högst 166 000 kronor låta uppföra läkarbostäderna vid Sundby, S:t Lars, S:ta Maria, Restads och Källshagens sjukhus.

I skrivelse den 6 mars 1948 har *byggnadsstyrelsen* — som i ärendet samrått med medicinalstyrelsen — hemställt om anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande sex läkarbostäder.

Styrelsen har därvid anfört, att arbetena ännu ej påbörjats, men att styrelsen beräknade att, under förutsättning att byggnadstillstånd erhöles under våren 1948, byggnaderna skulle bli i huvudsak uppförda under innevarande kalenderår. Enligt av styrelsen verkställda beräkningar erfordrades numera för byggnadsföretagens genomförande ett belopp av 440 000 kronor, varav för Sätters sjukhus 65 000 kronor, för Sundby sjukhus 65 000 kronor, för S:t Lars sjukhus 86 000 kronor, för S:ta Maria sjukhus 68 000 kronor, för Restads sjuk-

hus 82 000 kronor samt för Källshagens sjukhus 74 000 kronor. Detta innebure alltså en merkostnad i förhållande till anvisade medel av 240 000 kronor.

Rörande anledningen till denna merkostnad har byggnadsstyrelsen — under erinran om att styrelsen icke tidigare satts i tillfälle att yttra sig över byggnadskostnaderna — framhållit, att dessa uppskattats för lågt och utan hänsynstagande till kostnaderna för yttre ledningar och planering. I stället för 200 000 kronor borde för byggnaderna ha upptagits 275 000 kronor exklusive yttre ledningar och planering samt totalt, inberäknat dessa kostnader, i runt tal 340 000 kronor redan vid det prisläge, som rådde, då beredskapsstaten för budgetåret 1944/45 uppgjordes. Härtill komme den sedan nämnda tidpunkt, d. v. s. våren 1944, inträffade allmänna stegringen av materialkostnader, arbetslöner och transportkostnader, vilken kunde uppskattas till ca 30 %, motsvarande i runt tal 100 000 kronor för de berörda byggnaderna.

Under hänvisning till det anförda har byggnadsstyrelsen hemställt, att för ifrågavarande läkarbostäder för nästa budgetår måtte anvisas ytterligare 240 000 kronor, varav för Sätters sjukhus 31 000 kronor, för Sundby sjukhus 31 800 kronor, för S:t Lars sjukhus 52 800 kronor, för S:t Maria sjukhus 34 800 kronor, för Restads sjukhus 48 800 kronor samt för Källshagens sjukhus 40 800 kronor.

Departementschefen. Såsom byggnadsstyrelsen framhållit vill det synas, som om byggnadskostnaderna för de nu ifrågavarande sex läkarbostäderna redan från början beräknats för lågt. Härjämte synas några kostnader för yttre ledningar och planering icke ha medtagits vid de tidigare kostnadsberäkningarna. Slutligen har den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna medfört en ytterligare ökning av anslagsbehovet. Mot den av byggnadsstyrelsen nu verkställda nya kostnadsberäkningen, vilken slutar på en totalsumma av 440 000 kronor, synes mig intet vara att erinra. Jag tillstyrker därför, att för nästa budgetår för ifrågavarande sex bostäder anvisas ytterligare (440 000—200 000) 240 000 kronor.

Uppförande av två läkarbostäder vid Furunäsets sjukhus.

I skrivelse den 10 februari 1948 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för uppförande av en bostad för överläkare och en bostad för andre läkare vid Furunäsets sjukhus vid Piteå. Styrelsen har härom anført följande:

Vid Furunäsets sjukhus vid Piteå pågå f. n. enligt statsmakternas beslut betydande om- och tillbyggnadsarbeten, varigenom sjukhusets beläggning kommer att stiga från ett fastställt platsantal av 564 till ca 800. Enligt beslut av 1947 års riksdag skola vid sjukhuset, när ifrågavarande arbeten slutförts, anställas ytterligare en överläkare och en e. o. andre läkare. Bostäder för dessa nya befattningshavare finnas emellertid icke och möjlighet att förhyra bostäder i den närmare 3 kilometer avlägsna Piteå stad föreligger icke enligt införskaffad uppgift från ordföranden i stadens drätselkammare. Att dessa läkare skulle bo så långt från sjukhuset kan ej heller anses vara förenligt med sjukvårdens intressen. Medicinalstyrelsen föreslår med anledning härav uppförande av en bostad för överläkare och en bostad för andre läkare.

I ett till medicinalstyrelsen avgivet yttrande har *byggnadsstyrelsen* beräknat kostnaderna för de båda bostäderna till 88 000 resp. 72 000 kronor, varvid byggnadsstyrelsen räknat med att bostäderna skulle bli av de typer, som uppförts vid Sidsjöns sjukhus i Sundsvall resp. beslutats vid S:t Lars sjukhus i Lund.

Med stöd av det anförda har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1948 års riksdag medgiva, att vid Furunäsets sjukhus vid Piteå finge uppföras två läkarbostäder för en sammanlagd kostnad av 160 000 kronor.

Departementschefen. Medicinalstyrelsens förslag, att bostäder skulle uppföras för de av förra årets riksdag beslutade nya läkarna — en överläkare och en e. o. andre läkare — för den slutna vården vid Furunäsets sjukhus vid Piteå, anser jag mig böra tillstyrka. Mot de beräknade kostnaderna för bostäderna, tillhoppa 160 000 kronor, synes intet vara att erinra.

Uppförande av läkarbostad vid Frösö sjukhus.

I skrivelse den 10 februari 1948 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för uppförande av en bostad för förste läkare vid Frösö sjukhus vid Östersund. Styrelsen har härom anfört följande:

På medicinalstyrelsens initiativ har av arkitekten Nils Lönnroth uppgjorts förslag till modernisering av administrationsbyggnaden vid Frösö sjukhus vid Östersund, varigenom denna skulle komma att bättre motsvara sjukvårdens nuvarande behov. Denna byggnad inrymmer f. n., förutom administrationslokaler, bl. a. bostad för förste läkaren. Byggnaden i fråga har icke genomgått någon förändring, sedan den vid sjukhusets öppnande år 1915 togs i bruk för sitt ändamål. Erforderliga utvidgningar för att skaffa nödvändiga utrymmen för läkarexpeditioner, röntgen, tandbehandling, verksläkare, laboratorier m. m. — allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad statsmakterna år 1947 beslutat beträffande liknande ombyggnad vid Säters sjukhus — kunna lättast erhållas, om jämväl förste läkarbostaden tages i anspråk för sjukhusets medicinska centrum och en ny bostad uppföres för nämnda läkare. Ifrågavarande ombyggnadsförslag överlämnades i oktober 1947 till byggnadsstyrelsen för kostnadsräkning, sedan medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen i princip enats om erforderliga arbeten, vilka medicinalstyrelsen för sin del finner ofrånkomliga för tillgodoseendet av en intensifierad sjukvårds berättigade krav. Då uppförandet av en ny bostad för förste läkaren måste bli första etappen i administrationsbyggnadens renoivering, anser sig medicinalstyrelsen böra framlägga denna detalj redan nu.

I yttrande till medicinalstyrelsen har *byggnadsstyrelsen* beräknat kostnaderna för förste läkarbostaden till 90 000 kronor, varvid byggnadsstyrelsen utgått från att denna skulle bli av samma typ, som uppförts vid Sidsjöns sjukhus i Sundsvall. Byggnadsstyrelsen har därvid framhållit, att de relativt höga kostnaderna berodde på långa yttre ledningar, vilka redan nu måste utföras med hänsyn till planerad framtida nybyggnad av ytterligare bostäder vid sjukhuset.

Med hänvisning till det anförda har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl.

Maj:t måtte föreslå 1948 års riksdag medgiva, att som en första etapp av en nödvändig ombyggnad av Frösö sjukhus' vid Östersund medicinska centrum finge uppföras ett bostadshus för förste läkare för en beräknad kostnad av 90 000 kronor.

Departementschefen. Vid ett besök, som jag nyligen avlagt vid Frösö sjukhus vid Östersund, har jag varit i tillfälle att själv konstatera de otillräckliga utrymmena inom sjukhusets administrationsbyggnad. Den ene överläkaren vid sjukhuset har sålunda icke tillgång till egen expedition utan måste för mottagning av patienter och andra göromål använda sjukhusets direktionsrum, som dessutom utnyttjas som journalarkiv. Vidare finnas icke några expeditioner för underläkarna vid sjukhuset. Jag kan härjämte vitsorda vad medicinalstyrelsen anført angående bristen på lokaler för röntgen, tandbehandling, verksläkare, laboratorier m. m. De sålunda rådande lokalförhållandena äro enligt min mening i hög grad otillfredsställande, varför jag anser det angeläget, att ökade utrymmen ställas till förfogande. Detta skulle enklast kunna ske på så sätt, att den i administrationsbyggnaden nu inrymda förste läkarbostaden utflyttas därifrån och ett särskilt hus uppföres för förste läkaren. Jag tillstyrker därför medicinalstyrelsens förslag, att såsom en förberedelse för den förestående ombyggnaden av administrationshuset nu uppföres en sådan bostad. De beräknade kostnaderna för ifrågavarande bostadshus eller 90 000 kronor synas kunna godtagas.

Uppförande av två läkarbostäder vid Birgittas sjukhus.

I skrivelse den 10 februari 1948 har *medicinalstyrelsen* hemställt om anvisande av medel för uppförande av två bostäder för andre läkare vid Birgittas sjukhus i Vadstena. Styrelsen har härom anført följande:

Birgittas sjukhus i Vadstena har f. n. ett fastställt vårdplatsantal av 812. Efter genomförandet av den av statsmakterna beslutade första etappen av sjukhusets utbyggnad kommer beläggningen att öka med 162 platser.

F. n. finnas i sjukhusets stat upptagna 2 överläkare, 1 förste läkare, 2 andre läkare och 1 e. o. andre läkare. Efter utvidgningen kommer antalet anställda läkare att något ökas. Sjukhuset disponerar bostäder endast för överläkare och förste läkare, varjämte en tillfällig bostad om två rum och kök provisoriskt iordningstälts. Möjligheterna att i staden förhyra familjebostäder äro f. n. synnerligen små. Dessa förhållanden ha på ett ogynnsamt sätt påverkat rekryteringen å de underordnade tjänsterna. F. n. äro sålunda endast de båda överläkarbefattningarna och förste läkarbefattningen besatta med ordinarie innehavare. De båda ordinarie andre läkarbefattningarna ha två gånger under år 1947 annonserats lediga utan att locka någon sökande. Tidigare ha vid sjukhuset anställda andre läkare avflyttat efter kort tjänstgöringstid, enär bostadsförhållandena icke kunnat tillfredsställande ordnas. De nu lediga befattningarna uppehållas av tillfälligt förordnade utländska läkare.

Medicinalstyrelsen har med hänsyn till dessa mindre tillfredsställande förhållanden ansett sig böra upptaga denna fråga till prövning redan nu och föreslår, att vid sjukhuset i samband med pågående ombyggnadsarbeten uppföres två bostäder för andre läkare av samma typ, som enligt statsmakternas beslut skall uppföras vid S:t Lars sjukhus i Lund.

I ett till medicinalstyrelsen avgivet yttrande har *byggnadsstyrelsen* beräknat kostnaderna för var och en av bostäderna till 82 000 kronor samt framhållit, att de relativt höga kostnaderna berodde på långa yttre ledningar, vilka redan nu måste utföras med hänsyn till planerad framtida nybyggnad av ytterligare bostäder vid sjukhuset.

Under hänvisning till det anförda har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1948 års riksdag medgiva, att vid Birgittas sjukhus i Vadstena finge uppföras två bostadshus för andre läkare för en sammanlagd kostnad av 164 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anfört angående bristen på läkarbostäder vid Birgittas sjukhus i Vadstena och de svårigheter vid rekryteringen å de underordnade läkartjänsterna, som uppstått på grund härav, tillstyrker jag styrelsens förslag om uppförande vid sjukhuset av två bostadshus för andre läkare. Mot de beräknade kostnaderna för husen, tillhoppa 164 000 kronor, har jag intet att erinra.

Uppförande av personalbostäder vid Pärilby sjukhus.

I skrivelse den 10 februari 1948 har *medicinalstyrelsen* hemställt om anvisande av medel för uppförande av två personalbostadshus vid det till Sätters sjukhus anslutna Pärilby sekundärsjukhus i Grangärde. Styrelsen har härom anfört följande:

Enligt statsmakternas beslut har Grangärde kommuns ålderdomshem m. m. inköpts och ombyggt till en till Sätters sjukhus ansluten sekundäravdelning med 155 platser. På grund av svårigheterna å byggnadsmarknaden har arbetet gått relativt långsamt och sjukhuset kan icke tagas i bruk förrän under juni 1948. Vid sjukhuset komma enligt fastställd stat att vara anställda 11 manliga befattningshavare.

För dessa finnas f. n. blott disponibla en nyuppförd bostad för befallningsmannen samt två bostäder om ett rum och kök, vilka emellertid befinna sig i mindre gott skick. Med hänsyn till att en viss svårighet under avsevärd tid kan beräknas möta för rekryteringen av personal, framför allt den manliga, torde det bliva en icke önskvärd stor omsättning genom avflyttning eller transport till modersjukhuset, om icke goda familjebostäder kunna tillhandahållas. Med hänsyn härtill har vid inspektion av sjukhuset frågan om uppförande av nya familjebostäder därstädes diskuterats, ett förslag som sjukhusledningen livligt tillstyrkt.

Medicinalstyrelsen har nu, med hänsyn till att möjligheter icke finnas för den blivande personalen att i närheten av sjukhuset förhyra familjebostäder, upptagit frågan till prövning och har för sin del funnit i hög grad önskvärd att fyra lägenheter, fördelade på två byggnader, uppföras. Lägenheterna synas lämpligen böra uppföras i huvudsaklig överensstämmelse med de bostadstyper, som enligt statsmakternas beslut uppföras vid S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg och Ryhovs sjukhus i Jönköping. Lägenheterna i dessa bostadstyper äro om 3 resp. 2 rum och kök.

Byggnadsstyrelsen har i ett till medicinalstyrelsen avgivet yttrande beräknat kostnaderna för de ifrågavarande båda hustyperna till 70 000 resp. 65 000 kronor.

Under hänvisning till det anförda har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1948 års riksdag medgiva, att vid Pärby sjukhus i Grangärde finge uppföras två personalbostadshus för en sammanlagd kostnad av 135 000 kronor.

Departementschefen. I likhet med medicinalstyrelsen anser jag, att åtgärder böra vidtagas för anskaffande av ytterligare familjebostäder för personalen vid Pärby sekundärsjukhus i Grangärde. Jag tillstyrker därför styrelsens förslag om uppförande av två bostadshus vid sjukhuset, vart och ett inrymmande två lägenheter, varvid lägenheterna i det ena huset skulle omfatta 3 rum och kök och i det andra 2 rum och kök. De beräknade kostnaderna för husen, 70 000 resp. 65 000 kronor, föranleda ingen erinran från min sida. Sammanlagt torde alltså för dessa arbeten böra anvisas (70 000 + 65 000) 135 000 kronor.

Uppförande av portvaktstuga vid Furunäsets sjukhus.

I skrivelse den 2 mars 1948 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för uppförande av en portvaktstuga vid Furunäsets sjukhus vid Piteå. Styrelsen har härom anført följande:

Vid Furunäsets sjukhus vid Piteå skola enligt statsmakternas beslut betydande om- och tillbyggnadsarbeten utföras, varigenom sjukhusets patientantal ökas till ca 800.

I samband härmed måste en ny telefonväxel installeras, emedan den gamla dels är för liten, dels numera starkt försliten. I enlighet med under senare år tillämpade principer bör den halvautomatiska växeln förläggas till portvaktstugan, varigenom tjänstgörande telefonist även kan funktionera som portvakt. Den nuvarande portvaktstugan, som är omkring 50 år gammal, skulle emellertid icke utan avsevärd tillbyggnad kunna lämna utrymme för telefonväxel och portmaskineri. Den befinner sig dessutom i dåligt skick, saknar källare samt nutida bekvämligheter. Dess planlösning tillåter ej heller en ombyggnad utan stora ingrepp i byggnadskroppen. Vid inspektion har portvaktstugan därför ansetts böra utdömas och ersättas med ny sådan, belägen omedelbart utanför den nuvarande.

Genom medicinalstyrelsens försorg har därför styrelsens arkitekt Hakon Ahlberg uppgjort ritning till ny portvaktstuga, inrymmande förutom portvaktrum, tillika telefonväxel, en bostad om tre rum, matplats, badrum och kök, avsedd för en gift uppsyningsman. Lägenhetens totala golvyta uppgår till ca 80 kvadratmeter.

I ett till medicinalstyrelsen avgivet yttrande har *byggnadsstyrelsen* beräknat kostnaderna för byggnaden till 75 000 kronor.

Med stöd av det anförda har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att vid Furunäsets sjukhus vid Piteå finge i huvudsaklig överensstämmelse med det av Ahlberg uppgjorda förslaget uppföras en ny portvaktstuga för en kostnad av 75 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker förslaget om uppförande av en ny portvaktstuga med telefoncentral vid Furunäsets sjukhus vid Piteå och har intet att erinra mot den föreliggande kostnadsberäkningen. För ändamålet torde alltså för nästa budgetår böra anvisas ett belopp av 75 000 kronor.

Anordnande av en brunn m. m. vid Hammars sjukhus.

I skrivelse den 25 november 1947 har *medicinalstyrelsen* hemställt om anvisande av medel för anordnande av en brunn m. m. vid det till Birgittas sjukhus i Vadstena anslutna sekundärsjukhuset i Hammar. Styrelsen har därvid anfört i huvudsak följande:

Sekundärsjukhuset i Hammar med ca 80 vårdplatser har tidigare använts såsom ålderdomshem och hem för kroniskt sjuka. Då vattenförbrukningen vid ett sinnessjukhus — även om detsamma har karaktär av sekundärsjukhus — är betydligt större än vid exempelvis ett ålderdomshem, har det visat sig att befintliga vattentäkter, två brunnar och en källa, icke äro till fyllest, varför sjukhuset kommit i ett mycket utsatt läge. Sålunda måste vatten delvis hämtas från annat håll. Med anledning härav har byggnadsstyrelsen, som handhaft sjukhusets iordningställande för dess nuvarande ändamål, uppdragit åt Bergströms ingenjörbyrå & C:o, Stockholm, att upprätta förslag till vattenförsörjningens ordnande vid sjukhuset. Den av ingenjörbyrån föreslagna anläggningen innefattar anordnande av en bergbrunn, utförande av en renvattenbehållare samt erforderliga pumpanordningar och ledningar för anslutning till befintlig vattenledningsinstallation. Kostnaden för de föreslagna arbetena har av byrån beräknats till 30 000 kronor. Med skrivelse den 17 november 1947 har byggnadsstyrelsen överlämnat ingenjörbyråns förslag till medicinalstyrelsen samt därvid på grundval av erfarenheter från utförandet av en tidigare beslutad bergbrunn vid sjukhuset ansett sig böra höja det beräknade kostnadsbeloppet till 40 000 kronor.

Styrelsen har vidare anfört, att den föreslagna anläggningen syntes styrelsen väl ägnad att lösa sjukhusets vattenfråga, samt därför hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att vid vattenledningsanläggningen vid Hammars sekundärsjukhus finge i huvudsaklig överensstämmelse med föreliggande förslag utföras kompletteringsarbeten för en kostnad av högst 40 000 kronor.

Departementschefen. I likhet med medicinalstyrelsen anser jag nödvändigt, att åtgärder vidtagas för att trygga vattenförsörjningen vid Hammars sekundärsjukhus. Jag tillstyrker därför de föreslagna arbetena vid sjukhuset. De beräknade kostnaderna för arbetena, 40 000 kronor, föranleda ingen erinran från min sida.

Omläggning av vissa vattenledningar m. m. vid S:t Jörgens sjukhus.

I skrivelse den 2 mars 1948 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för *dels* omläggning av vissa vattenledningar vid S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg, *dels ock* inköp av en invid sjukhuset belägen fastighet för att skydda sjukhusets vattentäkt från förorening.

I fråga om omläggningen av vattenledningarna har styrelsen anfört följande:

Vattenverket vid S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg har på senare år ej fungerat tillfredsställande, då vattnet icke varit anmärkningsfritt ur bakteriologisk synpunkt, ehuru det pumpas upp ur en åtta meter djup brunn, som går ner i vattenförande gruslager. För den skull har genom medicinal-

styrelsens försorg ett kloreringsverk installerats. Då servisledningarna utgå från en enkel tryckledning mellan pumpverk och högreservoar har kloreringsverket måst infogas omedelbart före pumparna. Enär klortillsatsen tidvis måst göras förhållandevis stor för att ernå en tillfredsställande bakterierenanande verkan, framträder framför allt i vatten från lägre belägna tappställen besvärande lukt och smak av klor. Genom medicinalstyrelsens försorg har av Bergströms ingenjorsbyrå & C:o uppgjorts förslag att undanröja dessa olägenheter. Enligt detta skulle en direkt 150 millimeters ledning från kloreringsverket dragas till högreservoaren och den befintliga ledningen efter vissa kompletteringar tjänstgöra såsom servisledning. Härigenom får dels klore längre tid att verka på vattnet, varigenom klortillsatsen kan minskas, dels kan överskott av klor avgå genom den luftning som kan ske från reservoars stora vattenyta. Kostnaderna för denna ledning jämte erforderliga kompletteringar ha av ingenjorsbyrån beräknats till 16 000 kronor.

Beträffande inköpet av fastigheten har styrelsen yttrat följande:

Vattenverket är i behov av vissa anordningar för att skydda vattentäkten för föroreningar genom nedsipprande ytvatten. Verkställda bakteriologiska prov ha sålunda vid enskilda tillfällen konstaterat avsevärd förorening med tarmbakterier. I regel har dock denna förorening varit så låg, att den icke ingivit några betänkligheter.

Verkställd utredning har visat, att föroreningarna, när dessa varit av besvärande art, sannolikt härrört från marken omkring grundvattentäkten och från en angränsande lägenhet, benämnd Annehill, med bostadshus och uthus. Marken omkring grundvattentäkten har nu avstängts och iordningställt enligt givna anvisningar. Den i enskild ägo varande lägenheten Annehill kan däremot icke saneras på ett så effektivt sätt, att icke risk för förorening av grundvattentäkten vid starkare nederbörd åter uppträder. Den mest effektiva åtgärden har därför ansetts vara att lägenheten, som har en areal av ca 10 000 kvadratmeter, förvärfvas av staten, varefter bostadshus och uthus, som båda befinna sig i bristfälligt skick, rivs samt marken avröjes och på lämpligt sätt avstänges. Kostnaderna för ett sådant förvärfv ha av direktionen beräknats till ca 20 000 kronor, motsvarande ett pris av ca 2 kronor per kvadratmeter, vilket ordföranden i Säve kommuns kommunalnämnd funnit skäligt. Medicinalstyrelsen finner förvärfvet av lägenheten högeligen önskvärt såsom en försvarsåtgärd för att trygga sjukhusets vattentäkt.

Byggnadsstyrelsen har i yttrande till medicinalstyrelsen icke haft något att erinra mot det av ingenjorsbyrån upprättade förslaget om anordnande av en direkt ledning från kloreringsverket till högreservoaren och har ansett kostnaderna därför böra beräknas till 18 000 kronor. Kostnaderna för inköp av fastigheten Annehill och iordningställande av tomten har styrelsen uppskattat till 25 000 kronor.

Med hänvisning till det anförda har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *dels* att vattenverket vid S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg finge för en kostnad av 18 000 kronor kompletteras med en direkt ledning mellan pumpverk och högreservoar, *dels ock* att fastigheten Annehill finge förvärfvas för en kostnad av högst 25 000 kronor.

Departementschefen. Då den föreslagna omläggningen av vattenledningarna vid S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg synes vara nödvändig för att minska vattnets lukt och smak av klor, tillstyrker jag, att omläggningen kom-

mer till utförande. Kostnaderna härför beräknar jag i likhet med byggnadsstyrelsen till 18 000 kronor.

Jag tillstyrker även, att den till sjukhuset gränsande fastigheten Annehill inköpes av statsverket och iordningställes på sätt i ärendet föreslagits för att skydda sjukhusets vattentäkt från föroreningar. Härför torde, i enlighet med vad byggnadsstyrelsen föreslagit, böra beräknas ett belopp av 25 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för de av mig förordade åtgärderna skulle sålunda uppgå till (18 000 + 25 000) 43 000 kronor, vilket belopp torde böra anvisas för nästa budgetår.

Utvidgning och förbättring av vattenverket vid S:ta Gertruds sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 244 till 1947 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen (skrivelse nr 352) under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1947/48 63 000 kronor till utvidgning och förbättring av vattenverket vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik. Arbetena avsågo anordnande av en ny intagningsledning till vattenverket från sjön Maren m. m. för en beräknad kostnad av 33 000 kronor samt vidtagande av vissa anordningar för vattnets befriande från aggressiv kolsyra, vilka anordningar beräknats draga en kostnad av 30 000 kronor.

Anslag för ifrågavarande arbeten hade tidigare av 1944 års riksdag (propositionen nr 281; riksdagens skrivelse nr 453) uppförts å allmän beredskapsstat III för budgetåret 1944/45, varefter medel för arbetena av 1946 års riksdag (propositionen nr 211; riksdagens skrivelse nr 313) beräknats under det å allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47 uppförda anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.

Genom beslut den 27 juni 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att för en kostnad av högst 63 000 kronor låta utföra arbetena i fråga.

I skrivelse den 20 februari 1948 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag till vissa ytterligare arbeten vid vattenverket.

Styrelsen har däri inledningsvis anfört, att den ringa nederbörden under år 1947 visat, att de beslutade åtgärderna icke kunde förväntas under alla förhållanden säkerställa sjukhusets vattenförsörjning. På framställning av sjukhuschefen hade styrelsen därför ansett sig böra upptaga frågan till förnyad prövning och uppdragit åt Bergströms ingenjörbyrå & C:o, Stockholm, att efter besök på platsen inkomma med förslag till ytterligare åtgärder i nämnda syfte.

Styrelsen hänvisar härefter till ett av ingenjörbyrån i skrivelse den 27 januari 1948 framlagt förslag. Av denna skrivelse inhämtas bl. a. följande:

Vattenledningsverket toge sitt råvatten från sjön Maren, vilket renades genom långsamfiltrering och klorering. Filteranläggningen utgjordes av fyra filterbassänger. Rensning av filtren hade under år 1947 måst ske mycket ofta, särskilt under sommarmånaderna. De ofta förekommande skumningarna av filtren berodde i första hand på råvattnets låga kvalitet. På grund av den

exceptionella torkan under år 1947 hade vattenståndet i sjön Maren varit ca 60 centimeter lägre än normalt. Detta hade bidragit till att hela vattenmassan under sommaren blivit uppvärmd, vilket befordrat en riklig vegetation av sjöväxter och alger, som följde med råvattnet till filtren. Därjämte hade vattnet innehållit mycket lerslam, vilket även bidragit till att skumning måst företagas onormalt ofta.

Det vore uppenbart, att de ofta upprepade skumningarna, vilka gjorde att den tillgängliga filterarean med korta mellanrum minskades med 25 och stundom med 50 %, föranledde en avsevärt ökad filterhastighet och försämring av renvattnets kvalitet. Genom det låga vattenståndet komme även intagsledningen att ligga så grunt, att man kunde befara, att den fröse under vintern, vilket kunde äventyra hela vattenförsörjningen. Förutom de tidigare beslutade åtgärderna måste därför även åtgärder vidtagas, som tryggade råvattentillgången vid långvariga torrperioder och som även höjde råvattnets kvalitet, om så vore möjligt.

Tillrinningen till sjön Maren skedde huvudsakligen genom en bäck, som upprunne nordväst om sjön. Bäckens erhöles intet tillskott från de två högre belägna sjöarna Gagnarn och Kvarnsjön, varför vattenföringen i bäckens övre del vore mycket ringa.

Emellertid skulle en förbindelseledning mellan Kvarnsjön och bäckens övre del kunna utföras för rimliga kostnader. Om en dylik förbindelse komme till stånd, skulle genom bäcken ett avsevärt tillskott av vatten från Kvarnsjön och Gagnarn kunna tillföras Maren, vilket vore särskilt värdefullt under torrperioder. Förbindelseledningen borde utföras av 300 millimeters avloppsrör med två nedstigningsbrunnar och, ca 25 meter från sjön, en regleringsbrunn. I samband härmed borde en mellan Gagnarn och Kvarnsjön befintlig sprängd ränna upprensas och eventuellt något fördjupas samt en damm vid Kvarnsjöns utlopp till den norr därom belägna sjön Gagern istandsättas och dammkrönet höjas. Slutligen borde i Marsbäcken, sjön Marens utlopp till Gamlebyviken, anordnas en damm med reglerbar lucka, med vilken vattenståndet i sjön kunde regleras.

Genom vattentillskottet från Gagnarn och Kvarnsjön samt genom dammen i Marsbäcken beräknades vattenståndet i Maren kunna hållas vid i det närmaste normal höjd även efter en sådan torrperiod, som varit rådande under år 1947. Det nederbördsområde, som kunde utnyttjas för tillgodoseende av vattenbehovet, komme nämligen att öka från 2,59 kvadratkilometer till 4,45 kvadratkilometer, varav 3,67 kvadratkilometer landarea. Man syntes även kunna räkna med att vattnet i Maren komme att förbättras, i den mån det uppblandades med det renare och klarare vattnet från Gagnarn och Kvarnsjön. Genom att normalt vattenstånd kunde hållas i sjön Maren, syntes även vegetationen minska. Därjämte bortföle risken, att intagsledningen skulle frysa, om vattenståndet såsom under 1947 icke skulle stiga före vinterns inbrott.

En bidragande orsak till att filtermotstånden ökades så hastigt, att skumning måst utföras oftare än normalt, syntes vara, att filtersanden blivit lerblandad. Med anledning därav borde filterbäddarna förses med ny ren filtersand. Den nuvarande filtersanden vore så lerblandad, att det skulle kräva för lång tid att tvätta den. Sanden borde i stället kunna användas till planeringsarbeten och påfyllning av vägar.

Slutligen borde, innan den beslutade avsyrningsanläggningen igångsattes, de gjutna vattenledningarna rengöras från rost. Det syntes nämligen, som om en i februari 1947 påbörjad klorering av vattnet verkade upplösande på rostavlagringarna i ledningarna.

Kostnaderna för de olika arbetena har ingenjörsbyrån beräknat sålunda:

1. Avsyrningsanläggning och intagningsledning	68 000
2. Rensning av huvudvattenledningarna från rostavlagring	2 000
3. Utbyte av sand i filterbassängerna	5 000
4. Damm med reglerbar lucka i Marsbäcken	500
5. Förbindelseledning från Kvarnsjön till dike söder om sjön	21 000
6. Iståndsättande och höjning av damm vid Kvarnsjöns utlopp....	1 000
7. Upprensning av förbindelseränna mellan Gagnarn och Kvarnsjön	500
Ritningar, kontroll, diverse och oförutsedda kostnader	5 000
	<hr/>
	Summa kronor 103 000

Då för intagningsledningen och avsyrningsanläggningen redan anvisats ett belopp av 63 000 kronor, skulle sålunda erfordras ett tilläggsanslag av (103 000 — 63 000) 40 000 kronor

Sjukhusdirektionen har i avgivet yttrande i ärendet vitsordat, att de föreslagna åtgärderna vore i hög grad påkallade och att det vore synnerligen angeläget, att de snarast komme till utförande.

I yttrande till medicinalstyrelsen har *byggnadsstyrelsen* tillstyrkt förslaget att öka det för vattenverket disponibla nederbördsområdet genom att upprätta förbindelse mellan sjöarna Kvarnsjön—Gagnarn och den nuvarande råvattentäkten Maren, under förutsättning att skäligen uppgörelse kunde träffas med berörda markägare. De till 23 000 kronor beräknade kostnaderna för de här för erforderliga arbetena har styrelsen ansett skäligen. Styrelsen har vidare framhållit, att den föreslagna höjningen från 63 000 till 68 000 kronor av kostnaderna för avsyrningsanläggningen och intagningsledningen vore liten med hänsyn till de kostnadsstegringar, som inträffat sedan kostnadsberäkningen uppgjordes hösten 1943, och borde ökas till 75 000 kronor. Mot de till 7 000 kronor beräknade kostnaderna för övriga arbeten har styrelsen intet haft att erinra.

Medicinalstyrelsen anför slutligen, att styrelsen under hand från ingenjörskonstyrelsen inhämtat, att den ersättning till markägare, som kunde tänkas komma att utgå, bleve obetydlig och rymdes inom ramen för de beräknade kostnaderna. Vidare hade ingenjörskonstyrelsen i skrivelse till styrelsen upplyst, dels att ett genomförande av förslaget komme att medföra en minskning av avrinningen från Kvarnsjön till sjön Gagern, vilket dock icke medförde någon olägenhet, då vattenfallsintressen ej funnes, som skulle bli lidande därav, dels ock att den ökning av tillrinningen från Kvarnsjön till sjön Maren, som vore förslagets syfte, ej komme att förorsaka sådan uppdämning runt sjön Maren eller utmed bäcken, som avledde vattnet, att några markskador komme att uppstå.

Under hänvisning till det anförda har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik finge i huvudsaklig överensstämmelse med det av Bergströms ingenjörskonstyrelsen uppgjorda förslaget utföras ytterligare arbeten för komplettering av vattenverket för en kostnad av 47 000 kronor.

Departementschefen. Såsom framgår av det anförda beräknas de av riksdagen tidigare beslutade arbetena vid vattenverket vid S:t Gertruds sjukhus i Västervik icke vara tillfyllest för att, särskilt under nederbördsfattiga år, säkerställa sjukhusets vattenförsörjning. Medicinalstyrelsen har därför nu föreslagit vissa ytterligare arbeten i syfte att öka vattentillgången i sjön Maren, varifrån sjukhusets vattenledningsverk hämtar sitt råvatten. Styrelsens förslag innebär, att förbindelse skulle anordnas mellan två högre belägna sjöar och en i Maren uttrinnande bäck, varigenom vatten skulle tillföras Maren från de båda högre belägna sjöarna. Vidare skulle vissa mindre dammanläggningar anordnas. I samband härmed föreslås dessutom utbyte av sanden i vattenverkets filterbassänger samt rensning av vissa ledningar från rost. Kostnaderna för de nämnda arbetena samt de tidigare beslutade arbetena vid vattenverket — intagningsledning och avsyningsanläggning — beräknas till sammanlagt 110 000 kronor. Därvid har på grund av inträffade kostnadsstegringar räknats med ökat medelsbehov av 12 000 kronor för de redan beslutade arbetena.

För egen del har jag av vad i ärendet anförts blivit övertygad om behovet av att åtgärder vidtagas för att trygga sjukhusets vattenförsörjning. Då de föreslagna åtgärderna synas mig innebära en god lösning av frågan, anser jag mig böra tillstyrka, att de komma till utförande. Jämväl de övriga föreslagna arbetena tillstyrker jag. Mot de beräknade kostnaderna för samtliga arbeten vid vattenverket, 110 000 kronor, synes mig intet vara att erinra. Då av riksdagen tidigare för ändamålet anvisats ett belopp av 63 000 kronor, erfordras alltså en ytterligare medelsanvisning av (110 000 — 63 000) 47 000 kronor. Jag förordar, att sistnämnda belopp anvisas för nästa budgetår under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.

Uppförande av vedgård vid S:t Sigfrids sjukhus.

I skrivelse den 2 mars 1948 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för uppförande av en ny vedgård vid S:t Sigfrids sjukhus i Växjö. Styrelsen har härom anført följande:

Vid en eldsvåda den 3 juni 1947 nedbrann fullständigt vedgården vid S:t Sigfrids sjukhus i Växjö. Inom denna inrymdes, förutom vedskjul med maskineri för elektrisk kapning och klyvning av veden, förråd för madrasshalm och diverse skrymmande utensilier. Samtliga byggnader voro vid branden i dåligt skick och frågan om deras ersättande med nya var sedan länge aktuell. Vedgårdens läge, mellan bostadshus och vårdavdelningar, var ej heller med hänsyn till brandrisken lämpligt.

Genom direktionens försorg har upprättats förslag till ny vedgård, förlagd till öppen mark öster om sjukvårdspaviljongen för oroliga män och på betryggande avstånd från denna. Tvenne byggnader föreslås däri, en för ved och en för diverse material m. m. Vedskjulet är avsett att inrymma all hushållsved, fem separata förvaringsbodas till vissa bostadshus, som nu sakna erforderliga uthus för ved m. m., samt en bod för repning av tagel och krollsplint. Materialhuset skulle bereda utrymme för virkesbod, murarens förråd, upplag för skrot samt koks förråd. — Husen äro avsedda att uppföras i trä på betong-

grund. Det hela skulle kringgärdas med ett två meter högt stängsel av järntråd, försett med erforderliga grindar. Kostnaden för anläggningen har av direktionen angivits till 31 451 kronor

Byggnadsstyrelsen har i yttrande till medicinalstyrelsen ansett kostnaderna för arbetena böra beräknas till 40 000 kronor.

Med stöd av det anförda har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att vid S:t Sigfrids sjukhus i Växjö finge i huvudsaklig överensstämmelse med föreliggande förslag uppföras en ny vedgård med materialbyggnad för en kostnad av 40 000 kronor.

Departementschefen. I likhet med medicinalstyrelsen anser jag, att en ny vedgård bör uppföras vid S:t Sigfrids sjukhus i Växjö, sedan den befintliga vedgården förra sommaren brunnit ned. Mot det föreliggande förslaget härtill synes mig intet vara att erinra. Kostnaderna för arbetena beräknar jag i likhet med byggnadsstyrelsen till 40 000 kronor, vilket belopp torde böra anvisas för nästa budgetår.

Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus.

I skrivelse den 24 februari 1948 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus. Styrelsen har härom anfört följande:

Sedan en följd av år ha vid statens sinnessjukhus pågått omlägnings- och kompletteringsarbeten inom sjukhusens elkraftanläggningar och övriga elektriska installationer. Dessa arbeten ha avsett att säkra elförsörjningen inom hela sjukhus eller delar därav och ha huvudsakligen bestått i övergång från likström till växelström, en anordning som gör driften säkrare och mera ekonomisk. I vissa fall har ock spänningen måst ändras. Enligt av elektriska prövningsanstalten gjorda utredningar äro f. n. följande arbeten ofrånkomliga.

Psykiatriska sjukhuset i Stockholm. Sjukhuset genererar f. n. i egen koleldad kraftcentral all erforderlig ström i form av 110 volt likström. Som reserv finnes ett akkumulatorbatteri, som även levererar ström nattetid, sedan egengenereringen slutat. Detta batteri är nu i det närmaste helt förbrukat och ger ej längre erforderlig trygghet. Elkraftbehovet inom sjukhuset är ej heller längre tillfredsställande tillgodosett. Lämpligaste lösningen av kraftfrågan synes vara slopande av batteriet och köp från Stockholms elverk av tillskottskraft, framför allt nattetid och under den del av bränsleåret, då avloppsången från de ångdrivna generatorerna icke kan användas för uppvärmningsändamål. Härför erforderliga arbeten utgöras av servisledning för anslutning, omformarinstallation samt vissa smärre byggnadsarbeten.

S:t Sigfrids sjukhus i Växjö. Sjukhusets elanläggning har under senare år successivt omlagts från lik- till växelström. All ström inköpes redan från Växjö stads elverk, varvid ännu erforderlig likström erhålles genom omformning av växelström. Som reserv för likströmmen finnes ett funktionsdugligt akkumulatorbatteri. Elektriska prövningsanstalten föreslår nu omläggning till växelström även i de icke hitintills i detta avseende ändrade byggnaderna och akkumulatorbatteriets apterande såsom automatisk inkopplad kraftkälla för hela sjukhusets nödbelysningsystem. Dessa arbeten kunna icke uppskjutas.

S:t Lars sjukhus i Lund. Sjukhuset köper kraft från stadens elverk. Detta kommer emellertid att lägga om spänningen hos den levererade högspända strömmen. En ny mottagningsstation blir — då den nuvarande inte kan ombyggas från 3 kW till 10,5 kW — ofrånkomlig.

S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg. Sjukhusets elinstallation behöver kompletteras med ny omformare och ny servisledning från staden, varifrån visst kraftmängd inköpes. Säkrandet av sjukhusets kraftförsörjning kräver denna komplettering.

S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg. Sedan 1939 har successivt en omläggning från likström genomförts, dels för av medicinalstyrelsen till förfogande ställda medel, dels för av Kungl. Maj:t och riksdag anvisade särskilda medel. I detta omlägningsarbete återstår nu den femte och sista etappen, vilken bör utföras i anslutning till övriga av byggnadsstyrelsen drivna om- och tillbyggnadsarbeten vid sjukhuset.

Restads sjukhus i Vänersborg. Sjukhuset inköper hela sitt elkraftbehov från Trollhätte kraftverk i form av växelström, som omformas till 110 volt likström, en strömform som nu användes inom hela sjukhuset med undantag av bageri, ekonomibyggnad, vattenverk och vissa verkstäder. Ångdrivna reservgeneratorer finnas för både lik- och växelström. Likströmssystemet är nu så hårt belastat, att belysningsförhållandena på sjukavdelningarna ej längre kunna godtagas. Elektriska provningsanstalten har med anledning härav uppgjort ett förslag till successiv övergång till växelström inom hela sjukhuset, fördelad på ett stort antal etapper. Genomförandet av den första av dessa föreslås.

Furunäsets sjukhus vid Piteå. I samband med sjukhusets pågående utvidgning och ombyggnad krävas åtgärder för säkerställande av strömtillförseln från Övre Norrlands kraftverks station i Piteå genom fördubbling av servisledningen från staden. Nödströmsanläggningarna inom sjukhuset behöva kompletteras.

I yttrande till medicinalstyrelsen den 20 februari 1948 har *byggnadsstyrelsen* anfört, att ett flertal detaljfrågor i fråga om de föreliggande ärendena ännu icke blivit slutgiltigt behandlade av medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen. Det syntes därför lämpligast, att framställning gjordes om anvisande av ett sammanlagt belopp av 275 000 kronor för samtliga arbeten. Inom denna kostnadsram kunde senare de olika ärendena slutgiltigt behandlas, lämpligen genom samråd mellan de båda styrelserna.

Medicinalstyrelsen har anslutit sig till vad byggnadsstyrelsen sålunda föreslagit samt hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för fortsatta elektriska omlägnings- och kompletteringsarbeten vid vissa statens sinnessjukhus för nästa budgetår anvisa ett belopp av 275 000 kronor.

Departementschefen. De av medicinalstyrelsen nu föreslagna arbetena vid psykiatriska sjukhuset samt vid S:t Sigfrids, S:t Lars, S:ta Maria, S:t Jörgens, Restads och Furunäsets sjukhus utgöra ett led i de omlägnings- och kompletteringsarbeten inom de elektriska installationerna vid de statliga sinnessjukhusen, som pågått sedan en följd av år och vartill medel anvisats av riksdagen senast för budgetåret 1946/47. Då de föreslagna arbetena synas vara av angelägen natur, vill jag förorda, att de komma till utförande under nästa budgetår. Emellertid äro utredningarna i de olika ärendena ännu ej slut-

förda. Byggnadsstyrelsen och medicinalstyrelsen ha i detta läge ansett, att ett sammanlagt belopp av 275 000 kronor skulle anvisas för samtliga ifrågasatta arbeten samt att de olika ärendena senare skulle slutgiltigt behandlas inom denna kostnadsram. För egen del har jag intet att erinra mot vad sålunda föreslagits. Jag förordar alltså, att för de nu ifrågavarande arbetena för nästa budgetår anvisas ett sammanlagt belopp av 275 000 kronor samt att det får ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan utredningarna i ärendena slutförts, inom nämnda kostnadsram bestämma, vilka belopp som må tagas i anspråk för vart och ett av de olika sjukhusen.

Om- och tillbyggnad av psykiatriska kliniken i Lund.

Sedan byggnadsstyrelsen, till fullgörande av ett av Kungl. Maj:t den 2 juni 1944 åt styrelsen lämnat uppdrag, med skrivelse den 24 oktober 1946 framlagt förslag till om- och tillbyggnad av psykiatriska kliniken i Lund, anmälde frågan härom av mig i propositionen nr 244 till 1947 års riksdag. Efter en närmare redogörelse för klinikens tillkomst och för innehållet i byggnadsstyrelsens framställning och ett däröver avgivet yttrande av medicinalstyrelsen — beträffande denna redogörelse får jag hänvisa till propositionen s. 56 ff. — anförde jag vidare bl. a., att jag vid ett besök, som jag avlagt vid kliniken, kunnat konstatera, att förhållandena vid kliniken vore i väsentliga delar otillfredsställande samt att en genomgripande om- och tillbyggnad av densamma vore erforderlig, om den skulle kunna väl fylla sina uppgifter i sjukvårdens och den akademiska undervisningens tjänst. Jag ansåg mig därför böra tillstyrka, att en om- och tillbyggnad av kliniken snarast komme till stånd. Beträffande det av byggnadsstyrelsen framlagda ritningsförslaget härtill uttalade jag, att detta syntes ur vård- och undervisningssynpunkt ändamålsenligt och alltså i och för sig syntes kunna godtagas. De för förslagens genomförande beräknade kostnaderna — 1 700 000 kronor — måste emellertid anses förhållandevis höga. I samband med upprättandet av erforderliga detaljritningar borde därför en omprövning verkställas i syfte att utröna, huruvida förenklingar eller eljest besparande omläggningar i byggnadsprogrammet kunde genomföras utan men för de ändamål, som kliniken skulle tillgodose. Med hänsyn därtill och till omfattningen av de arbeten, som erfordrades för förberedande av byggnadsföretaget, syntes man — utan att företaget nämnvärt försenades — kunna begränsa sig till att för budgetåret 1947/48 ställa medel till förfogande för de förberedande arbetena. Det härför erforderliga beloppet beräknade jag till i runt tal 100 000 kronor.

I enlighet härmed föreslogs i propositionen, att till om- och tillbyggnad av psykiatriska kliniken i Lund för budgetåret 1947/48 under V a huvudtiteln skulle anvisas ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

Sedan detta förslag bifallits av riksdagen (skrivelse nr 352), uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 27 juni 1947 åt byggnadsstyrelsen att, med beaktande av vad jag anfört i nyssnämnda proposition och i samråd med direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, för en kostnad av högst 100 000 kronor upprätta erforderliga detaljritningar till samt vidtaga i övrigt erforderliga förberedande åtgärder för om- och tillbyggnaden av kliniken samt ställde det av riksdagen anvisade anslaget till byggnadsstyrelsens förfogande.

I skrivelse den 19 februari 1948 har *byggnadsstyrelsen* anmält, att detaljritningar till om- och tillbyggnaden av kliniken nu upprättats i samråd med överläkaren vid kliniken professor E. Essen-Möller — tillika representant för direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund — och att i samband därmed den anbefallda överarbetningen av det tidigare framlagda förslaget verkställts. Därvid hade styrelsen prövat olika andra lösningar, vilka emellertid visat sig icke medföra någon nämnvärd kostnadsbesparing eller några större fördelar ur planläggnings- eller driftssynpunkt.

Styrelsen har vidare anfört följande:

Någon begränsning av utbyggnaden till mindre omfattning än tidigare förslagits synes icke möjlig. Tvärtom har under arbetets gång, med hänsyn till erforderlig intensifiering av vården och ett ökat behov av psykiatriker, framkommit krav på ytterligare lokaler såsom rum för en kurator, rum för en biträdande överläkare, speciallaboratorium för läkare, ej anställd vid sjukhuset, 3 läkarexpeditioner (enligt medicinska högskolornas organisationskommittés betänkande) m. m.

Vid den gjorda överarbetningen ha de erforderliga ombyggnadsarbetena begränsats, i den mån så varit möjligt utan eftersättande av anläggningens ändamålsenlighet. Detta har medfört, att, trots de nyss nämnda nytillkomna lokalbehoven, en kostnadsbesparing i förhållande till det tidigare förslaget av 160 000 kronor kunnat ernås. Detta belopp motsvarar den prisstegring, som ägt rum, sedan byggnadsföretaget senast var föremål för kostnadsberäkning, varför totalkostnaden för företagets genomförande f. n. kan beräknas till 1 700 000 kronor eller samma belopp, som byggnadsstyrelsen angivit i sin skrivelse i ärendet den 24 oktober 1946. Härav erfordras för budgetåret 1948/49 en summa av 750 000 kronor.

Det överarbetade förslaget till kliniken om- och tillbyggnad har åskådliggjorts på nio av styrelsen överlämnade, i november 1947 dagtecknade och den 10 januari 1948 reviderade ritningar.

Departementschefen. Jag har redan i den till förra årets riksdag avlåtna propositionen nr 244 närmare utvecklat skälen för att en genomgripande om- och tillbyggnad bör vidtagas av den psykiatriska kliniken i Lund. Jag behöver därför icke här närmare uppehålla mig vid frågan om behovet av de planerade arbetena vid kliniken. Jag ansåg även i nyssnämnda proposition det då föreliggande ritningsförslaget ur vård- och undervisningssynpunkt ändamålsenligt och i och för sig godtagbart. Emellertid fann jag de till 1 700 000 kronor beräknade kostnaderna för förslaget genomförande förhållandevis höga. Jag förordade därför, att i samband med upprättandet av erforderliga detalj-

ritningar en omprövning skulle verkställas i syfte att utröna, huruvida förenklingar eller eljest besparande omläggningar i byggnadsprogrammet kunde genomföras utan men för de ändamål, som kliniken skulle tillgodose.

Genom byggnadsstyrelsens försorg har nu verkställts en sådan överarbetning. Därvid ha prövats olika andra lösningar av frågan än den i propositionen nr 244/1947 redovisade, men dessa ha icke befunnits medföra någon nämnvärd kostnadsbesparing eller några större fördelar ur planläggnings- eller driftssynpunkt. Ej heller har det visat sig möjligt att begränsa den tidigare föreslagna utbyggnaden. Tvärtom har behov visat sig föreligga av vissa ytterligare lokaler. Å andra sidan ha emellertid de tidigare planerade ombyggnadsarbetena kunnat i vissa hänseenden begränsas, så att på grund härav — trots de nytillkommande lokalerna — ernåtts en besparing av 160 000 kronor, vilket belopp beräknats motsvara den prisstegring, som ägt rum, sedan byggnadsföretaget senast kostnadsberäknades. Byggnadsstyrelsen har därför f. n. beräknat totalkostnaden för om- och tillbyggnaden av kliniken till samma belopp, som upptogs för ändamålet i nyssnämnda proposition, eller 1 700 000 kronor.

Av vad sålunda tillkommit, sedan frågan behandlades vid förra årets riksdag, synes mig tydligt, att några ytterligare förenklingar eller eljest besparande omläggningar icke kunna vidtagas, om kliniken skall kunna väl fylla de uppgifter, för vilka den är avsedd. Jag föreslår därför, att de av byggnadsstyrelsen nu framlagda ritningarna läggas till grund för om- och tillbyggnaden av kliniken. Kostnaderna för arbetena uppskattar jag i likhet med byggnadsstyrelsen till 1 700 000 kronor. Av detta belopp torde för nästa budgetår böra anvisas 750 000 kronor.

Sammanfattning och hemställan m. m.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. avses medel för följande ändamål:

Renovering av paviljong m. m. vid S:t Lars sjukhus	30 000
Uppförande av nya ekonomibyggnader å arrendegården Hunnerup under S:t Lars sjukhus	146 500
Uppförande av familjebostadshus vid S:ta Maria sjukhus	83 000
	<hr/>
	Summa kronor 259 500

Sammanlagt skulle alltså till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisas 259 500 kronor.

I detta sammanhang torde jag vidare få anmäla, att byggnadsstyrelsen i skrivelse den 9 oktober 1947 hemställt om anvisande av anslag till bestridande av merkostnader för vissa byggnadsföretag under bl. a. statens allmänna fastig-

hetsfond. Såvitt avser kostnadsstegringar å de byggnadsföretag under nämnda fond, vilka hänföra sig till kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks- och handelsdepartementen har skrivelsen anmälts i propositionen nr 2 till innevarande års riksdag. Med bifall till Kungl. Maj:ts däri framlagda förslag har riksdagen (skrivelse nr 35) till merkostnader för vissa byggnadsföretag å tilläggsstat II till riksstaten för löpande budgetår under statens allmänna fastighetsfond anvisat ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor. Detta anslag är avsett att efter bemyndigande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall användas till täckande av kostnadsökningar på vissa byggnadsföretag, som angivits i en av byggnadsstyrelsen framlagd och i propositionen redovisad förteckning.

I byggnadsstyrelsens förenämnda skrivelse ha under rubriken inrikesdepartementet jämväl upptagits ett antal byggnadsföretag vid statens sinnessjukhus, för vilka enligt styrelsen anvisats tillhopa 4 852 800 kronor och för vilka kostnadsstegringen fram till sommaren 1947 av styrelsen beräknats till sammanlagt 950 000 kronor. Det synes mig knappast erforderligt att för täckande av kostnadsökningar på ifrågavarande byggnadsföretag, av vilka f. ö. de flesta ännu icke påbörjats, nu anvisas ett gemensamt belopp på sätt skett i fråga om de i det föregående omnämnda byggnadsföretagen, som hänföra sig till kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks- och handelsdepartementen. Det synes mig i stället lämpligare att vederbörande myndighet, sedan resp. byggnadsföretag igångsatts och fortskridit så långt, att de slutliga kostnaderna kunna överblickas, för varje särskilt fall inkommer med förslag till beräkning av på grund av kostnadsstegring erforderligt tilläggsanslag samt att därefter medel efter omständigheterna anvisas på riksstaten eller på tilläggsstat. Såsom framgår av vad som tidigare anförts i denna proposition har detta tillvägagångssätt redan använts i fråga om vissa byggnadsföretag. Skulle det i något undantagsfall visa sig oundgängligen nödvändigt, att medel ställas till förfogande utan att riksdagsbeslut i frågan hinner avvaktas, torde Kungl. Maj:t böra äga möjlighet att med anlitande av under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. förefintliga medel förskottsvis anvisa erforderligt belopp. I sådant fall bör framställning sedermera göras till riksdagen om anvisande av medel för täckande av ianspråktaget belopp.

Härjämte skulle vid bifall till vad jag i det föregående förordat för budgetåret 1948/49 under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. avses medel för följande ändamål:

Renovering och tillbyggnad av Mariebergs sjukhus	487 800
Ombyggnad av Birgittas sjukhus	1 000 000
Renoveringsarbeten vid Ulleråkers sjukhus	1 000 000
Ombyggnads- och utvidgningsarbeten vid Furunäsets sjukhus	250 000
Renovering och ombyggnad av köks- och tvättbyggnaden vid S:t Jörgens sjukhus	81 000
Uppförande av läkarbostäder vid statens sinnessjukhus	240 000

Uppförande av två läkarbostäder vid Furunäsets sjukhus	160 000
Uppförande av läkarbostad vid Frösö sjukhus	90 000
Uppförande av två läkarbostäder vid Birgittas sjukhus	164 000
Uppförande av personalbostäder vid Pärby sjukhus	135 000
Uppförande av portvaktstuga vid Furunäsets sjukhus	75 000
Anordnande av en brunn m. m. vid Hammars sjukhus	40 000
Omläggning av vissa vattenledningar m. m. vid S:t Jörgens sjukhus	43 000
Utvidgning och förbättring av vattenverket vid S:ta Gertruds sjukhus	47 000
Uppförande av vedgård vid S:t Sigfrids sjukhus	40 000
Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus	275 000
	<hr/>
	Summa kronor 4 127 800

Sammanlagda medelsbehovet under budgetåret 1948/49 för nu föreslagna arbeten m. m. skulle alltså uppgå till 4 127 800 kronor eller i avrundat tal 4 130 000 kronor. Med avseende å de till byggnadsarbetena anvisade medlen torde få gälla, att den angivna fördelningen icke skall vara i detalj bindande för medlens disposition. I den mån så med hänsyn till sättet för byggnadsarbetenas bedrivande eller eljest kan befinnas lämpligt, torde enligt Kungl. Maj:ts bestämmande en ökning av beräknad medelsdisposition för visst ändamål kunna ske mot det att motsvarande minskning vidtages för ett annat.

Slutligen skulle för om- och tillbyggnad av psykiatriska kliniken i Lund anvisas 750 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. besluta

a) att vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras en ny vårdpaviljong för en beräknad kostnad av högst 1 610 000 kronor samt att härför må disponeras 1 478 000 kronor av de medel, som av riksdagen tidigare anvisats för andra och tredje etapperna av om- och nybyggnadsarbetena vid sjukhuset;

b) att vid psykiatriska kliniken i Lund skola i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag verkställas om- och tillbyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 1 700 000 kronor;

II. å kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.* anvisa ett investeringsanslag av ..... kronor 259 500;

III. å kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, för budgetåret 1948/49 till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.* anvisa ett investeringsanslag av ..... kronor 4 130 000;

Kungl. Maj:ts proposition nr 185.

IV. & driftbudgeten under elfte huvudtiteln för budgetåret 1948/49 till *Om- och tillbyggnad av psykiatriska kliniken i Lund* anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 750 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lennart Sundkler.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus	2
Anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1947/48	2
<i>Renovering av paviljong m. m. vid S:t Lars sjukhus</i>	2
Departementschefen	2
<i>Uppförande av nya ekonomibyggnader å arrendegården Hunnerup under S:t Lars sjukhus</i>	2
Departementschefen	3
<i>Uppförande av familjebostadshus vid S:ta Maria sjukhus</i>	4
Departementschefen	5
Anslag för budgetåret 1948/49	5
<i>Renovering och tillbyggnad av Mariebergs sjukhus</i>	5
Departementschefen	10
<i>Ombyggnad av Birgittas sjukhus</i>	11
Departementschefen	12
<i>Renoveringsarbeten vid Ulleråkers sjukhus</i>	12
Departementschefen	13
<i>Ombyggnads- och utvidgningsarbeten vid Furunäsets sjukhus</i>	13
Departementschefen	14
<i>Renovering och ombyggnad av köks- och tvättbyggnaden vid S:t Jörgens sjukhus</i>	14
Departementschefen	15
<i>Uppförande av läkarbostäder vid statens sinnessjukhus</i>	15
Departementschefen	16
<i>Uppförande av två läkarbostäder vid Furunäsets sjukhus</i>	16
Departementschefen	17
<i>Uppförande av läkarbostad vid Frösö sjukhus</i>	17
Departementschefen	18
<i>Uppförande av två läkarbostäder vid Birgittas sjukhus</i>	18
Departementschefen	19
<i>Uppförande av personalbostäder vid Pärby sjukhus</i>	19
Departementschefen	20
<i>Uppförande av portvaktstuga vid Furunäsets sjukhus</i>	20
Departementschefen	20
<i>Anordnande av en brunn m. m. vid Hammars sjukhus</i>	21
Departementschefen	21

	Sid.
<i>Omläggning av vissa vattenledningar m. m. vid S:t Jörgens sjukhus</i>	21
Departementschefen	22
<i>Utvidgning och förbättring av vattenverket vid S:ta Gertruds sjukhus</i>	23
Departementschefen	26
<i>Uppförande av vedgård vid S:t Sigfrids sjukhus</i>	26
Departementschefen	27
<i>Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus</i>	27
Departementschefen	28
Om- och tillbyggnad av psykiatriska kliniken i Lund	29
Departementschefen	30
Sammanfattning och hemställan m. m.	31